

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Кафедра міжнародних економічних відносин

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор

“ _____ ” _____ 2017 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОСТІ

спеціальність – 056 «Міжнародні економічні відносини»

факультет міжнародних економічних відносин
та туристичного бізнесу

2017/2018 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

“28” серпня 2017 року, протокол №1

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Голіков А.П., д. геогр. наук, професор кафедри міжнародних економічних відносин
Касьян С.А., ст.викл. кафедри міжнародних економічних відносин

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародних економічних відносин

Протокол від “28” серпня 2017 року, протокол №1

Завідувач кафедри міжнародних економічних відносин

_____ Казакова Н.А.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією
факультету міжнародних відносин та туристичного бізнесу

Протокол від “28” серпня 2017 року, протокол №1

Голова методичної комісії факультету міжнародних відносин та
туристичного бізнесу

_____ Григорова-Беренда Л.І.
(підпис) (прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Глобальні проблеми сучасності» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки спеціальності 056 «Міжнародні економічні відносини», рівня вищої освіти – магістр.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Глобальні проблеми сучасності» є розкриття змісту сучасних проблем людства, оцінка їх впливу на світогосподарські процеси, характеризувannya динаміки розвитку та визначення шляхів подолання.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни:

- отримання студентами знань із сутності сучасних проблем людства;
- визначення тенденцій у динаміці глобальних проблем;
- оцінка впливу глобальних проблем у якості сучасних викликів людству, його життєдіяльності та подальшому розвитку;
- визначення причин виникнення глобальних та регіональних проблем людства, оцінка факторів антропогенного впливу;
- визначення можливих шляхів подолання існуючих проблем;
- ознайомлення студентів з основними положеннями концепції сталого розвитку та міжнародними нормативно-правовими документами з охорони природного середовища планети.

1.3. Кількість кредитів - 3

1.4. Загальна кількість годин - 90

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна дисципліна	
Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Рік підготовки	
другий	другий
Семестр	
3-й	3-й
Лекції	
18 год	8
Практичні, семінарські заняття	
9 год	
Самостійна робота	
63 год	82
Індивідуальні завдання	
- год	

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- перелік сучасних проблем людства;
- сутність глобальних проблем людства, причини їх виникнення, наукові погляди на шляхи подолання;
- вплив глобальних проблем людства на його життєдіяльність;
- сучасну концепцію та стратегію сталого економічного розвитку;
- міжнародні угоди з охорони природного середовища планети;

– концептуальні засади діяльності та участі України в подоланні сучасних проблем людства.

вміти:

- здійснювати аналітичний огляд актуальних проблем людства на сучасному етапі його розвитку, прогнозувати їх можливий розвиток та наслідки;
- визначити методи, за допомогою яких можливе дослідження глобальних проблем людства та прогнозування їх розвитку;
- користуватися економіко-математичним моделюванням та іншими методами дослідження, визначати з їх допомогою причинно-наслідкові залежності й зв'язки між окремими явищами сучасних проблем людства;
- аналізувати сучасні явища економічного життя у глобальному вимірі, оцінювати їх позитивні та негативні боки, з позицій можливого впливу на стан сучасних проблем людства;
- визначати шляхи подолання глобальних проблем людства та давати їм оцінку.

2. Тематичний план навчальної роботи

Розділ 1. Глобальні проблеми людства на сучасному етапі його розвитку

Тема 1. Фактори, що зумовлюють глобальні проблеми людства, та причини їх виникнення

Глобалізація та її вплив на появу глобальних проблем та викликів людству. Швидке нарощування екологічної кризи. Дефіцити традиційних ресурсів. Посилення демографічного дисбалансу та пов'язаного з ним старіння націй. Розповсюдження ризиків для здоров'я населення у зв'язку з погіршенням екологічної ситуації. Суттєве зростання соціальної нерівності серед населення країн світу. Розповсюдження транскордонної злочинності й тероризму

Тема 2. Ключові виклики сучасному людському суспільству та ризики його розвитку

Швидке наростання екологічної кризи. Наростання проблем з продовольчим забезпеченням. Поширення ризиків для здоров'я. Істотне зростання соціальної нерівності в світі. Поширення транскордонної злочинності. Деформації структур ринків і криза ефективності капіталовкладень. Криза світового однополярного устрою світу. Глобальні ризики для людства за версією ВЕФ. Класифікація глобальних проблем сучасності.

Тема 3. Міжнародні організації та їх роль у дослідженні глобальних проблем сучасності, міжнародні угоди як інструмент їх вирішення

ООН та її структурні організації та їх внесок в дослідження й вирішення глобальних проблем сучасності. «Римський клуб» та його внесок у вивчення глобальних проблем та шляхів їх подолання. Роль та значення ВЕФ. Міжнародні організації, діяльність яких спрямовується на вирішення сучасних проблем людства глобального та регіонального рівнів. Міжнародні угоди, що спрямовані на подання проблем сучасності. Концепція сталого соціально-економічного розвитку. Основні положення Концепції нового економічного порядку. Паризька угода з клімату. Стан їх реалізації.

Розділ 2. Сутність сучасних проблем людства, їх характеристика, перспективи розвитку, шляхи подолання

Тема 4. Глобальні проблеми соціального характеру

Демографічна проблема, проблема бідності, продовольча проблема. Шляхи вирішення проблем.

Тема 5. Проблеми політичного й соціально-економічного характеру

Проблема міжнародної злочинності. Проблеми міжнаціональних відносин та збройних конфліктів. Проблема збереження миру й роззброєння. Проблема відсталості країн, що розвиваються.

Тема 6. Проблеми природно-економічного характеру

Глобальна водогосподарська проблема. Енергетична проблема. Сировинна проблема. Екологічна проблема. Проблема використання й охорони світового океану. Проблема освоєння космосу.

Тема 7. Участь України у подоланні глобальних проблем сучасності

Сучасні виклики людству крізь призму їх впливу на соціально-економічний розвиток України. Регіональні проблеми України як складові сучасних проблеми людства. Діяльність України на шляху вирішення сучасних проблем людства.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин										
	Денна форма						Заочна форма (дистанційна)				
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі			
л		сем	лаб	інд	ср	л		сем	лаб	інд	ср
1											
Розділ 1. Глобальні проблеми людства на сучасному етапі його розвитку											
Тема 1. Фактори, що зумовлюють глобальні проблеми людства, та причини їх виникнення	4	2				2	4	1			3
Тема 2. Ключові виклики сучасному людському суспільству та ризики його розвитку	10	2	2			6	10	1			9
Тема 3. Міжнародні організації та їх роль у дослідженні глобальних проблем сучасності, міжнародні угоди як інструмент їх вирішення	14	2	2			10	14	1			13
Разом за розділом 1	28	6	4			18	28	3			25
Розділ 2. Сутність сучасних проблеми людства, їх характеристика, перспективи розвитку, шляхи подолання											
Тема 4. Глобальні проблеми соціального характеру	24	6	2			16	22	2			20
Тема 5. Проблеми політичного й	13	2	1			10	13	1			12

соціально-економічного характеру											
Тема 6. Проблеми природно-економічного характеру	18	2	2			14	19	1			18
Тема 7. Участь України у подоланні глобальних проблем сучасності	7	2				5	8	1			7
Разом за розділом 2	62	12	5			45	62	5			57
Усього годин	90	18	9			63	90	8			82

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Ключові виклики сучасному людському суспільству та ризики його розвитку	2
2	Міжнародні організації та їх роль у дослідженні глобальних проблем сучасності, міжнародні угоди як інструмент їх вирішення	2
3	Глобальні проблеми соціального характеру	2
4	Проблеми політичного й соціально-економічного характеру	1
5	Проблеми природно-економічного характеру	2
	Разом	9

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Опрацювання питань з глобальної проблеми народонаселення світу та його міграції.	6
2	Опрацювання питань з проблеми відвернення війни як конфлікту та способи збереження миру.	2
3	Опрацювання питань з міжнаціональних конфліктних відношень: сучасна географія вогнищ військово-політичних конфліктів.	2
4	Опрацювання питань з проблеми наркобізнесу та локальних збройних конфліктів.	2
5	Опрацювання питань з проблем міжнародної злочинності у світі.	2
6	Опрацювання питань з ролі та значення міжнародних організацій у боротьбі за мир та міжнародну безпеку.	3
7	Опрацювання питань з водогосподарської проблеми людства.	4
8	Опрацювання питань з продовольчої проблеми людства та шляхів її подолання.	2
9	Опрацювання питань з проблеми охорони земельних ресурсів, флори та фауни у світі.	4
10	Опрацювання питань з паливно-енергетичної проблеми людства.	4

11	Опрацювання питань з сировинної проблеми людства.	4
12	Опрацювання питань з використання простору та ресурсів світового океану та його охороні.	4
13	Опрацювання питань з проблеми освоєння космосу .	2
	Опрацювання питань з шляхів подолання глобальної екологічної кризи.	5
14	Опрацювання питань з Порядку денного Конференція ООН по довкіллю і розвитку в Ріо-де-Жанейро 1992 року.	4
15	Опрацювання питань Конференція ООН зі сталого розвитку та охороні природи в Йоганнесбурзі 2002 року.	2
16	Опрацювання питань Кіотського протоколу з охорони навколишнього довкілля.	2
17	Опрацювання питань Паризької угоди по клімату 2015 року.	2
18	Опрацювання питань з проблеми стратиграфії доходів населення (бідність та низький рівень життя населення країн, що розвиваються).	3
19	Опрацювання питань з участі України у вирішенні глобальних проблем сучасності	4
	Разом	63

6. Методи контролю

Контрольні заходи проводяться з метою оцінки рівня підготовки студентів з дисципліни на різних етапах її вивчення і здійснюються у вигляді поточного та підсумкового семестрового контролю (заліку).

Мінімальна кількість балів, які повинен набрати студент для зарахування поточного контролю, становить 30 балів.

Умови допуску студента до підсумкового семестрового контролю (заліку): виконання практичної роботи та написання двох есе із заданої теми.

Підсумковий семестровий контроль з дисципліни є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень студента. Він здійснюється під час проведення заліків в письмовій формі. Загальна кількість балів за успішне виконання залікових завдань – 40. Час виконання – 90 хвилин. У разі використання заборонених джерел студент на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0).

7. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання	залікова робота	Сума
60 (мінімум – 30)	40 (мінімум – 20)	100

Поточний контроль – 60 балів.

З них:

- активна робота на семінарських заняттях – 30 балів;
- виконання практичної роботи – 10 балів;
- написання двох есе із заданої теми – 20 балів.

Підсумковий контроль – 40 балів.

З них:

- відповіді на теоретичні питання – 10 балів;

– тестові завдання – 30 балів.

За підсумками поточного і підсумкового контролю студент може набрати від 0 до 100 балів включно. Мінімальна кількість балів, які повинен набрати студент для одержання заліку, становить 50 балів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

9. Рекомендована література

Основна література

1. Голіков А.П. Глобальна демографічна проблема: стан та перспективи/ Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, сер. «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм», Вип.5. – Харків. – 2016. – С.6-13.
2. Книш М. М. Політико-географічна глобалістика. Львів : Видавництво Львівського університету ім. І. Франка, 2014.
3. Максаковский В. П. Географическая картина мира [Текст]: в 2 кн. Кн. 1: Общая характеристика мира / В. П. Максаковский. – М. : Дрофа, 2008. – 496 с.
4. Міжнародні економічні відносини: підручник / за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 464 с.
5. Світова економіка : підручник / за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 268 с.
6. Просторові аспекти глобальних проблем людства // Голіков А.П та ін. Вступ до економічної і соціальної географії: підручник / А.П. Голіков, Я.Б. Олійник, А.В. Степаненко. – К.: Либідь, 1996. – С.292-314.
7. Уткин А. И. Глобализация: процесс и осмысление. – М. : Логос, 2002. – 254 с.
8. Філіпенко А. С. Глобальні форми економічного розвитку: історія і сучасність / А. С. Філіпенко. – К. : Знання, 2007. – 670 с.

Допоміжна література

1. Барановский В. Г., Богатуров А. Д. Современные глобальные проблемы: Учебное пособие. М.: Аспект Пресс, 2010. – 350 с.
2. Итоговый документ Конференции по вопросу о мировом финансово-экономическом кризисе и его последствиях для развития : документ A/RES/63/303 / Генеральная Ассамблея ООН. – 13 July, 2009.
3. Карпович, О. Г. Глобальные проблемы и международные отношения [Электронный ресурс] : монография / О. Г. Карпович. - М.: ЮНИТИ-ДАНА: Закон и право, 2014.

4. Кувалдин В. Глобальность: новое измерение человеческого бытия / М.С. Горбачев и др. Грани глобализации: трудные вопросы современного развития. – М. : Альпина Паблишер, 2003. – С. 31–98.
5. Максаковский, В. П. Глобализация как стержневая проблема мирового развития [Текст] / В. П. Максаковский // Краєзнавство. Географія. Туризм. – 2005. – № 23–24. – С. 3–8.
6. Медоуз Д. За пределами роста: предотвратить глобальную катастрофу. Обеспечить устойчивое будущее [Текст]: учеб. пособие / Д. Медоуз, В. Медоуз, И. Рандес. – М. : Прогресс–Пангея, 1994. – 303 с.
7. Олійник Я. Глобальні проблеми людства: контексти виникнення [Текст] / Я. Олійник, А. Степаненко // Краєзнавство. Географія. Туризм. – 2006. – № 38. – С. 3–4.
8. Римский клуб: История создания, избранные доклады и выступления, официальные материалы (The club of Rome) [Текст] / под ред. Д. М. Гвишиани. – М. : УРСС, 1997. – 377 с.
9. Сиденко В.Р. Новые глобальные вызовы и их влияние на формирование общественных ценностей. – К.: Центр Разумкова, 2014.
10. Фідря Н. Глобальні проблеми людства та ідея сталого розвитку суспільства // Краєзнавство. Географія. Туризм. – 2005. – № 33. – С. 17–21.
11. Філософія глобальних проблем сучасності [Текст] : навч. посіб. / В. Х. Арутюнов, В. М. Свінціцький ; Державний вищий навчальний заклад "Київський національний економічний ун-т ім. Вадима Гетьмана". – К. : КНЕУ, 2008. – 176 с.
12. Філософія глобальних проблем сучасності [Текст] : монографія / В. П. Капітон, О. В. Капітон, В. В. П'ятун ; Дніпропетр. держ. фін. акад. – Д. : ДДФА, 2010. – 373 с.
13. Globalization of World Politics: An Introduction to International Relations / ed. by J. Baylis, St. Smith. – N.Y., 1997. – P. 720.

110. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Віденська Конвенція про охорону озонного шару [Електронний ресурс] // <http://www.ecolife.org.ua/laws/inter/1985/01.php>.
2. Декларація Ріо-де-Жанейро Конференції ООН з навколишнього середовища й розвитку [Електронний ресурс] // <http://www.ecolife.org.ua/laws/inter/1992/07.php>.
3. Декларація тисячоліття ООН [Електронний ресурс] // http://www.unesco.ru/rus/pages/about/decl_mill.php.
4. Договір про Антарктику [Електронний ресурс] // <http://www.ipolitics.ru/lnk/216.htm>.
5. Електронна бібліотека антиглобалістської тематики [Електронний ресурс] // <http://www.imperativ.net/news/library.htm>.
6. Звіти Світового банку про світовий розвиток [Електронний ресурс] // <http://www.worldbank.org>.
7. Йоганнесбургська декларація [Електронний ресурс] // http://www.un.org/russian/conferen/wssd/docs/decl_wssd.pdf.
8. Кіотський протокол до Рамочної конвенції ООН про зміну клімату [Електронний ресурс] // http://www.wwf.ru/about/what_we_do/climate/kyoto.
9. Монреальський протокол з речовин, що руйнують озонний шар [Електрон-

ний ресурс] // <http://www.ecolife.org.ua/laws/inter/1987/01.php>.

10. Офіційний сайт Інституту проблем глобалізації [Електронний ресурс] // <http://www.imperativ.net/iprog/deliagin.htm>.
11. Офіційний сайт Міністерства охорони навколишнього природного середовища України [Електронний ресурс] // <http://www.menr.gov.ua/cgi-bin/go>.
12. Офіційний сайт ООН [Електронний ресурс] // <http://www.un.org>.
13. Офіційний сайт Римського клубу [Електронний ресурс] // <http://www.clubofrome.org>.
14. Принципи природоохоронної політики [Електронний ресурс] // <http://www.ecolife.ru/info/docum/glob-5.shtml>.
15. Серія статей про проблеми й форми глобалізаційного розвитку світу [Електронний ресурс] // <http://www.patriotica.ru/subjects/globalisation.html>.
16. Стокгольмська Декларація ООН із проблем навколишнього середовища [Електронний ресурс] // <http://www.ecolife.org.ua/laws/inter/1972/04.php>.
17. «Угода про Місяць»: Угода про діяльність держав на Місяці й інших небесних тілах [Електронний ресурс] // <http://www.tourmix.ru/abro.php?id=11431>; <http://cosmosravelin.narod.ru/r-space/chronica/malkov-paper.html>).